

ĐỊNH HƯỚNG CẢI CÁCH BỘ MÁY HÀNH CHÍNH NHÀ NƯỚC VÀ NHỮNG VẤN ĐỀ ĐẶT RA

NGUYỄN NGỌC TOÁN*

Nghị quyết số 27-NQ/TW ngày 09/11/2022 về tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới được Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khóa XIII) thông qua đã đề ra nhiều định hướng và nhiệm vụ để hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam, trong đó những nhiệm vụ, định hướng về cải cách nền hành chính nhà nước và tổ chức bộ máy hành chính nhà nước là trung tâm. Bài viết tiếp tục trao đổi về những định hướng quan trọng và những vấn đề đặt ra cần quan tâm giải quyết để tiếp tục cải cách bộ máy hành chính nhà nước Việt Nam trong giai đoạn mới.

Từ khóa: Cải cách hành chính; bộ máy hành chính; Nhà nước pháp quyền; định hướng.

Resolution No. 27-NQ/TW dated November 9, 2022, on “continuing to build and perfect the socialist rule-of-law state of Vietnam in the new period,” passed by the 6th Plenum of the Central Committee of the Party (Term XIII), has outlined various orientations and tasks to perfect the socialist rule-of-law state of Vietnam, with a focus on the reform of the state administration and the organization of the state administrative apparatus. This article further discusses the important directions and pressing issues that need to be addressed to continue reforming the state administrative apparatus of Vietnam in the new period.

Keywords: Administrative reform; state administrative apparatus; rule-of-law state; orientation.

NGÀY NHẬN: 09/10/2023 NGÀY PHẢN BIỆN, ĐÁNH GIÁ: 15/12/2023 NGÀY DUYỆT: 18/4/2024

DOI: <https://doi.org/10.59394/qlnn.339.2024.816>

1. Đặt vấn đề

Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội năm 2011 đã đề cập đến cải cách tổ chức bộ máy hành chính nhà nước. Sau thời gian nghiên cứu tổng kết thực tiễn về xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa (XHCN) Việt Nam, trước những yêu cầu xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội, Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp

hành Trung ương Đảng (khóa XIII) đã thông qua Nghị quyết số 27-NQ/TW ngày 09/11/2022 về “Tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới” (sau đây viết tắt là Nghị quyết số 27-NQ/TW). Đây là lần đầu tiên Đảng ta ban hành Nghị quyết chuyên đề về Nhà nước pháp quyền XHCN

* *ThS, Học viện Hành chính Quốc gia*

Việt Nam, trong đó thể hiện rất nhiều nội dung đặc sắc, yêu cầu trước mắt và lâu dài, quan trọng về xây dựng, hoàn thiện Nhà nước pháp quyền XHCN Việt Nam.

2. Những định hướng cải cách tổ chức bộ máy hành chính nhà nước

Thứ nhất, tiếp tục đổi mới tổ chức và hoạt động của Chính phủ, chính quyền địa phương theo hướng tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả; tổ chức các bộ, cơ quan chuyên môn đa ngành, đa lĩnh vực; giảm hợp lý số lượng các bộ, cơ quan ngang bộ và cơ quan chuyên môn thuộc Ủy ban nhân dân cấp tỉnh, cấp huyện. Tăng cường vai trò, nâng cao trách nhiệm của bộ trưởng với tư cách thành viên Chính phủ trong quản lý vĩ mô và xây dựng chính sách.

Thứ hai, thực hiện nguyên tắc một việc chỉ giao cho một cơ quan chủ trì, chịu trách nhiệm chính, các cơ quan có liên quan phối hợp thực hiện; từng bước xóa bỏ cơ chế phối hợp liên ngành, gắn với việc xác định rõ trách nhiệm của người đứng đầu.

Thứ ba, phát huy đầy đủ vị trí, vai trò của Chính phủ là cơ quan hành chính nhà nước cao nhất, thực hiện quyền hành pháp, là cơ quan chấp hành của Quốc hội; đề cao tính chủ động, sáng tạo, tập trung vào quản lý vĩ mô, xây dựng chính sách, pháp luật, chiến lược, quy hoạch, kế hoạch, công cụ kiểm tra, giám sát, bảo đảm tính thống nhất, thông suốt, kỷ luật, kỷ cương, hiệu lực, hiệu quả của nền hành chính quốc gia.

Thứ tư, đổi mới quản trị quốc gia theo hướng hiện đại, hiệu lực, hiệu quả, tập trung quản lý phát triển; bảo đảm thượng tôn *Hiến pháp* và pháp luật, nâng cao tính minh bạch, trách nhiệm giải trình và sự tham gia của người dân.

Thứ năm, xác định rõ và thực hiện đầy đủ vị trí, vai trò, thẩm quyền, trách nhiệm của Chính phủ trong xây dựng pháp luật, nâng cao năng lực phản ứng chính sách; bảo đảm chủ động tham gia, phối hợp chặt chẽ, tăng

cường kiểm soát của Chính phủ đối với nền hành chính quốc gia và việc thực hiện quyền lập pháp.

Thứ sáu, xây dựng nền hành chính phục vụ Nhân dân, dân chủ, pháp quyền, chuyên nghiệp, hiện đại, khoa học, trong sạch, công khai, minh bạch, tạo môi trường thuận lợi cho người dân, doanh nghiệp. Tiếp tục đẩy mạnh cải cách hành chính, trọng tâm là nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ, công chức, viên chức với 3 trụ cột chính: tổ chức bộ máy; công vụ, công chức; hành chính điện tử và chuyển đổi số. Đơn giản hóa thủ tục hành chính, cắt bỏ các thủ tục không cần thiết, gây phiền hà cho người dân và doanh nghiệp, cản trở cạnh tranh lành mạnh; áp dụng hiệu quả dịch vụ công trực tuyến; xây dựng nền kinh tế số, chính phủ số, xã hội số. Tiếp tục cải cách, nâng cao hiệu quả quản lý tài chính công, chất lượng dịch vụ công; sắp xếp lại các đơn vị sự nghiệp công lập theo hướng tinh gọn, bảo đảm chất lượng, hoạt động hiệu quả.

Thứ bảy, hoàn thiện tổ chức chính quyền địa phương phù hợp với các địa bàn đô thị, nông thôn, miền núi, hải đảo, đơn vị hành chính - kinh tế đặc biệt; giảm cấp chính quyền phù hợp ở một số địa phương; xây dựng mô hình quản trị chính quyền địa phương phù hợp với từng địa bàn, gắn với yêu cầu phát triển các vùng, khu kinh tế.

Thứ tám, tiếp tục sắp xếp các đơn vị hành chính cấp huyện, cấp xã; nghiên cứu thí điểm sắp xếp đơn vị hành chính cấp tỉnh phù hợp với quy hoạch tổng thể các đơn vị hành chính của quốc gia và từng địa phương; xây dựng cơ chế, thể chế, chính sách đặc thù thúc đẩy phát triển vùng, liên kết vùng đủ mạnh, đáp ứng yêu cầu phát triển kinh tế - xã hội, bảo đảm quốc phòng, an ninh của đất nước.

Thứ chín, đẩy mạnh phân cấp, phân quyền khoa học, hợp lý, đi đôi với nâng cao trách nhiệm, gắn với bảo đảm nguồn lực, năng lực thực hiện pháp luật cho các địa

phương và các bộ; tăng cường kiểm tra, giám sát; bảo đảm quản lý thống nhất của Chính phủ, phát huy vai trò chủ động, sáng tạo, tự chịu trách nhiệm của từng địa phương và các bộ. Xác định rõ trách nhiệm giữa Chính phủ với các bộ; giữa các bộ với nhau; giữa Chính phủ, các bộ với chính quyền địa phương; khắc phục triệt để tình trạng chồng chéo chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn; phân định rõ trách nhiệm giữa cá nhân và tập thể, đề cao vai trò, trách nhiệm cá nhân, nhất là người đứng đầu trong các cơ quan hành chính nhà nước.

Thứ mười, tập trung phát triển toàn diện và nâng cao chất lượng nguồn nhân lực đáp ứng yêu cầu của nền hành chính quốc gia; cải cách mạnh mẽ chế độ công vụ, công chức; hoàn thiện hệ thống tiêu chuẩn chức danh, vị trí việc làm, tiêu chuẩn nghiệp vụ, tiêu chí đánh giá cán bộ, công chức, viên chức dựa trên kết quả thực hiện nhiệm vụ được giao bằng sản phẩm cụ thể và sự hài lòng của người dân, doanh nghiệp.

3. Một số nhiệm vụ tiếp tục cải cách tổ chức bộ máy hành chính nhà nước theo tinh thần Nghị quyết số 27-NQ/TW

Một là, những văn bản pháp luật nào phải sửa đổi, hoàn thiện để tiếp tục cải cách tổ chức bộ máy hành chính nhà nước là vấn đề cần nhanh chóng xác định. Theo đó, ngoại trừ bản *Hiến pháp* năm 2013 hầu như tất cả các văn bản pháp luật theo *Luật Ban hành văn bản pháp luật* hiện hành của Việt Nam có liên quan đến vấn đề tổ chức bộ máy hành chính nhà nước cần phải rà soát tổng thể để sửa đổi hoàn thiện.

Hai là, cần bám sát những tư tưởng chỉ đạo có tính định hướng trong Nghị quyết số 27-NQ/TW để thể chế hóa vào các văn bản pháp luật cụ thể nhất là *Luật Tổ chức Chính phủ*, *Luật Tổ chức chính quyền địa phương* và các văn bản hướng dẫn thi hành. Ngoài ra, cũng cần xây dựng một dự thảo luật về tổ chức và hoạt động của thành phố Thủ Đức

thuộc TP. Hồ Chí Minh hoặc một văn bản quy phạm mang tính định hướng đã được chỉ dẫn trong Nghị quyết số 27-NQ/TW.

Cần đặc biệt lưu ý nội dung hoàn thiện tổ chức chính quyền địa phương phù hợp với các địa bàn đô thị, nông thôn, miền núi, hải đảo, đơn vị hành chính - kinh tế đặc biệt; giảm cấp chính quyền phù hợp ở một số địa phương; xây dựng mô hình quản trị chính quyền địa phương phù hợp với từng địa bàn, gắn với yêu cầu phát triển các vùng, khu kinh tế. Thực tiễn cho thấy, chúng ta vẫn còn bị động, lúng túng trong việc xác định mô hình tổ chức chính quyền địa phương nói chung và mô hình tổ chức bộ máy hành chính nhà nước nói riêng, dẫn đến việc phải sửa đổi các quy định về chính quyền địa phương bằng các văn bản *Luật* và văn bản dưới *Luật*.

Ba là, cần khẩn trương nghiên cứu tổng kết, rà soát, đánh giá toàn bộ hệ thống pháp luật về tổ chức bộ máy hành chính nhà nước. Sau gần 1 năm, kể từ ngày Nghị quyết số 27-NQ/TW ban hành nhưng chưa được triển khai khảo sát, đánh giá hệ thống pháp luật trên thực tế để xem xét đang có những vấn đề bất cập gì trong tổ chức thực hiện Nghị quyết (đây là một thách thức đang đặt ra).

Bốn là, tiếp tục rà soát chức năng, nhiệm vụ của cơ quan hành chính nhà nước các cấp, định rõ việc của cơ quan hành chính nhà nước; phân định rõ mô hình tổ chức chính quyền nông thôn, đô thị, hải đảo và đơn vị hành chính - kinh tế đặc biệt. Tăng cường đổi mới, cải tiến phương thức làm việc nhằm nâng cao hiệu lực, hiệu quả hoạt động quản lý nhà nước và sắp xếp, tinh gọn hệ thống tổ chức cơ quan hành chính nhà nước các cấp theo quy định. Đẩy mạnh phân cấp quản lý nhà nước; tăng cường rà soát, sắp xếp lại hệ thống các đơn vị sự nghiệp công lập theo hướng tinh gọn, có cơ cấu hợp lý và nâng cao hiệu quả hoạt động.

Năm là, xác định lộ trình triển khai từng công việc cụ thể trong cải cách tổ chức bộ

máy hành chính nhà nước. Việc cải cách từng tổ chức trong tổ chức bộ máy hành chính nhà nước cần có lộ trình và phải tích hợp với việc thực hiện những nhiệm vụ khác mà Đảng ta đã lãnh đạo thể hiện trong các văn bản khác cũng như thúc đẩy việc phải sửa đổi hệ thống pháp luật nói chung và pháp luật về tổ chức bộ máy hành chính nhà nước nói riêng theo suốt quá trình này.

Sáu là, huy động và sử dụng nguồn lực về nhân lực, vật lực vào công cuộc cải cách tổ chức bộ máy hành chính nhà nước. Định hướng cải cách tổ chức bộ máy hành chính nhà nước theo Nghị quyết số 27-NQ/TW tập trung vào hai vấn đề cốt lõi là cải cách Chính phủ, chính quyền địa phương và hiện đại hóa nền công vụ, đây là những nhiệm vụ nặng nề rất nhiều nguồn lực vật chất. Do đó, cần chủ động bố trí nguồn lực ngay từ đầu và xuyên suốt quá trình cải cách, kiểm soát việc sử dụng hiệu quả nguồn lực công.

Bảy là, sự lãnh đạo hiệu quả của các cấp ủy trong việc đôn đốc, hỗ trợ, kiểm soát công tác cải cách tổ chức bộ máy hành chính nhà nước cần thực chất, thấu đáo và thật tình, kiên trì và nhẫn nại để bảo đảm việc quán triệt chỉ đạo, lãnh đạo của Đảng được nhất quán và xuyên suốt cả hệ thống, bảo đảm những định hướng của Nghị quyết số 27-NQ/TW được quán triệt trong thực hiện cải cách về tổ chức bộ máy hành chính nhà nước một cách đầy đủ, trọn vẹn, hiệu lực, hiệu quả.

4. Kết luận

Nhìn chung, hệ thống những giải pháp mang tính định hướng về cải cách tổ chức bộ máy hành chính nhà nước và nên hành chính nhà nước rất rộng lớn, toàn diện, bao quát toàn bộ nên hành chính nhà nước, mỗi nhiệm vụ có nội hàm và định hướng riêng biệt, tính đa chiều và đa tầm mức yêu cầu cụ thể khác nhau; đồng thời, giữa chúng có mối liên hệ mật thiết với nhau, việc đổi mới tổ chức bộ máy hành chính nhà nước là một bộ

phận trong hệ thống ấy... song đích đến cuối cùng là xây dựng nên hành chính phục vụ Nhân dân, dân chủ, pháp quyền, chuyên nghiệp, hiện đại, khoa học, trong sạch, công khai, minh bạch, tạo môi trường thuận lợi cho người dân, doanh nghiệp. Do vậy, để quán triệt thấu đáo và triển khai thực hiện có hiệu quả, thực chất những định hướng nói trên về cải cách tổ chức bộ máy hành chính nhà nước cần nhận diện những vấn đề đang đặt ra hiện nay đối với việc cải cách tổ chức bộ máy hành chính nhà nước □

Tài liệu tham khảo:

1. Đảng Cộng sản Việt Nam. *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII. Tập I*. H. NXB Chính trị quốc gia Sự thật, 2021.
2. *Kế hoạch số 11-KH/TW ngày 28/12/2022 của Ban Chấp hành Trung ương thực hiện Nghị quyết số 27-NQ/TW ngày 09/11/2022 của Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khóa XIII) về tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới.*
3. *Hiến pháp năm 2013.*
4. *Luật Tổ chức Chính phủ năm 2015.*
5. *Luật Tổ chức chính quyền địa phương năm 2015.*
6. *Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Tổ chức Chính phủ và Luật Tổ chức chính quyền địa phương năm 2019.*
7. *Nghị quyết số 76-NQ/NQ-CP ngày 15/7/2021 của Chính phủ ban hành Chương trình tổng thể cải cách hành chính nhà nước giai đoạn 2021 - 2030.*
8. *Nghị quyết số 27-NQ/TW ngày 09/11/2022 của Bộ Chính trị về tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới.*
9. *Nghị quyết số 98/2023/QH15 ngày 24/6/2023 của Quốc hội về thí điểm một số cơ chế, chính sách đặc thù phát triển TP. Hồ Chí Minh.*
10. *Nghị quyết số 77/NQ-CP ngày 12/5/2023 ban hành Chương trình hành động của Chính phủ thực hiện Nghị quyết số 27-NQ/TW ngày 09/11/2022 của Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khóa XIII) về tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới.*